

ในสภาวะปัจจุบันประชากรของโลกได้เพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งป่าไม้ถูกทำลายเป็นจำนวนมาก เกิดผลกระทบตามมาหลายประการ เช่น การขาดแคลนน้ำ ฝนไม่ตกตามฤดูกาล ปัญหาการเกิดน้ำท่วมเมื่อมีฝนตกเพราะขาดป่าไม้ช่วยอุ้มซับน้ำ ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เล็งเห็นความสำคัญ และได้พระราชทานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อแก้ปัญหาการทำลายป่าไม้และอนุรักษ์ผืนป่าให้อุดมสมบูรณ์ โดยกองทัพบกเป็นหน่วยงานหลักหน่วยงานหนึ่งซึ่งสนองพระราชดำริด้วยการรับผิดชอบโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริจำนวนมาก ซึ่งการวิจัยเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของกองทัพบกในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษากิจกรรมที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของกองทัพบก (2) ศึกษาปัจจัยสำคัญในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของกองทัพบก และ (3) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของกองทัพบก

การวิจัยเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของ กองทัพบกในครั้งนี้ ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative method) ด้วยการเก็บข้อมูลเชิง ลึก (in-depth interview) จากโครงการตัวอย่างในลักษณะของการศึกษาเฉพาะกรณี (case study) ของโครงการสวนป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในพื้นที่ ป่ารอยต่อ 5 จังหวัด (ภาคตะวันออก) อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา การเก็บ ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกต่อผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติ ผู้นำชุมชน และ ประชาชนในโครงการ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ตามหลักการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ทั้งสามประการที่กำหนดไว้

ผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า (1) กิจกรรมที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมตาม โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของกองทัพบก มีหลายกิจกรรมได้แก่ การปลูกป่า การอพยพราษฎรออกจากพื้นที่ป่า การจัดสรรที่ดินทำกินให้กับราษฎร การส่งเสริม อาชีพเพื่อป้องกันการทำลายป่า การป้องกันและปราบปรามผู้ที่ลักลอบเข้าไปทำลายป่า การสร้างจิตสำนึกในการรักษาป่า การสร้างแหล่งน้ำเพื่อสนับสนุนอาชีพอื่น ๆ และการ ใช้แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (2) ปัจจัยสำคัญในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามโครงการอัน เนื่องมาจากพระราชดำริของกองทัพบก ประกอบด้วยปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน ได้แก่ ความสามารถของผู้บริหาร กระบวนการภายใน งบประมาณที่ได้รับ การประสานงานส่วนปัจจัยภายนอกได้แก่ ความร่วมมือของชุมชน หน่วยงานที่ สนับสนุน และความต่อเนื่องของนโยบาย ความรู้และทัศนคติของประชาชน และ (3) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามโครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริของกองทัพบก มีปัญหาหลายประการได้แก่ แนวเขตป่าไม่ชัดเจน ไม่มีตลาดรองรับผลผลิต แหล่งน้ำไม่เพียงพอ ความรู้และเงินทุนของประชาชนน้อย ขาดแคลนบุคลากร งบประมาณจำกัดและซับซ้อนยุ่งยาก การประเมินผลไม่ต่อเนื่องและ ขาดตัวชี้วัด

สำหรับข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย ได้แก่ การบูรณาการภาครัฐและเอกชน การจัดตั้งเป็นมูลนิธิเพื่อรับการสนับสนุนจาก เอกชน การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน การใช้แนวทางสหกรณ์ช่วยแก้ปัญหาการผลิตและ การตลาด ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ การจัดทำแนวป่าที่ชัดเจน การจัดหาตลาด รองรับผลผลิต การใช้หลักการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร และให้ราษฎรมี ส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การใช้หลักการประเมินผลที่เหมาะสม และการใช้แนวทาง เศรษฐกิจพอเพียงในการแก้ปัญหา

The current increase in world population has led to problems of environmental damage, especially in regard to the destruction of forests. As a consequence, various effects have followed in the wake of environmental damage. There are water supply shortages and a lack of rain when seasonally expected. The destruction of forests has led to flooding at times of heavy rainfall because forests and vegetation hold the soil together and forestall ruinous runoff of rainwater. His Majesty the King has seen the importance of these problems and has initiated projects designed to solve the problems of deforestation and to conserve flourishing forests. Furthermore, the military is

a major agency in accommodating His Majesty by taking responsibility for various royally initiated projects in this area of concern.

In this light, then, this dissertation investigates (1) activities affecting environment management in regard to projects initiated by His Majesty the King; (2) major factors in the military management of the environment projects under study; and (3) problems in and obstacles to the environment management of these projects.

Using a qualitative methodology, the researcher conducted in-depth interviews in regard to model projects. The model projects accordingly investigated were the Forestation in Honor of Her Majesty the Queen Project in Suan Phueng district, Ratchaburi province and the project to conserve forest resources and wild life in the forest areas of five provinces (in the eastern region) and the Tha Takiap district, Chachoengsao province. Data were collected on the basis of in-depth interviews of administrators, professionals, community leaders, and the general public involved in the projects. The data collected were thereupon qualitatively analyzed using content analysis in order to provide answers for the three research objectives posited for this investigation.

Findings are as follows:

1. The researcher found that there was an array of activities pursued by the military affecting environment management. Thus, there were reforestation projects, removing villagers from forested areas, allocating land for villagers to work, preventing deforestation, suppressing those who brought

about deforestation, building awareness of the need to preserve forests, developing and maintaining water resources, and promoting applications of the concept of sufficiency economy.

2. Major factors in the military management of the environmental projects under study consisted of both internal and external factors. Internal factors were the capabilities of administrators, internal processes, the amount of budget allotted, and cooperation. External factors included community cooperation, supporting agencies, continuity of policy, and knowledge and attitudes of the general public.

3. Problems in and obstacles to the military management of the environmental projects under study were manifold. The problems encountered were undefined forest boundaries, no markets for output, insufficient water resources, limited knowledge and capital on the part of the general public, lack of trained personnel, limited and complex budgets, intermittent evaluation, and a paucity of concrete indicators.

The researcher would like to offer a number of policy suggestions. In these projects, it is well to integrate both private and public sectors in relevant activities. Additionally, a foundation should be established for purposes of gaining support from the private sector for projects such as those discussed in this dissertation. A community fund should be established and co-operatives utilized for solving problems of production and marketing.

Directly practical suggestions are the distinct demarcation of forest boundaries, finding markets for forest products, creating awareness of the need to conserve natural resources, allowing villagers to participate in appropriate activities, conducting proper evaluations, and using the concept of the sufficiency economy in solving attendant problems.